

ประกาศสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
เรื่อง มาตรการแนวทางการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หลักการและเหตุผล

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในหลายเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) รัฐธรรมนูญกำหนดช่องทางที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการใช้สิทธิทางตรง เช่น บุคคลและชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คนสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนและหน้าที่ของรัฐต่อสภาผู้แทนราษฎรได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คนสามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้

(๒) นอกจากสิทธิโดยตรง รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น รัฐต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งกลไกส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสการทุจริต ในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน รัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชน การปฏิรูปประเทศต้องทำให้ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กฎหมายว่าด้วยขั้นตอนและแผนการปฏิรูปประเทศ ต้องระบุถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๓) รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ดำเนินการ ก่อนการออกกฎหมายทุกฉบับ รัฐต้องจัดรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย รวมทั้งเปิดเผยและการรับฟังความคิดเห็นต่อประชาชน

๒. นโยบายประเทศไทย ๔.๐ (Thailand ๔.๐) กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐระดับหน่วยงานสู่ระบบราชการ ๔.๐ เพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย ๔.๐ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องทำงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการบริหารงานภาครัฐหรือหลักบริหารราชการแผ่นดินที่ดี โดยจะต้องเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจน

มีขีดความสามารถ สมรรถนะสูง และทันสมัย สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖ กำหนดว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายในการเกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ

๓. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) กำหนดเป็นตัวชี้วัดประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment: ITA) ด้านความโปร่งใส การมีส่วนร่วม โดยให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการจัดทำกระบวนการในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศ พัฒนาระบบงาน พัฒนาการให้บริการ หรือการสร้างนวัตกรรมในการต่อยอด ทั้งในรูปของนวัตกรรมเชิงนโยบาย นวัตกรรมการให้บริการ หรือนวัตกรรมการบริหารองค์กร หรือการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนที่มีความซับซ้อน และรับผิดชอบต่อความสำเร็จร่วมกัน

๔. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้สถาบันมีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

มาตรการและการดำเนินการ

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นโยบายของรัฐบาล การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ และวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถาบันที่ต้องยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการและหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถาบัน โดยสถาบันดำเนินการสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน มีหลักการทำงานสำคัญ คือ การพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก (Community-Driven Development) มีแนวทางการทำงานร่วมในทุกโครงการและกิจกรรมซึ่งมีแนวทางสำคัญในการสนับสนุนการทำงานขององค์กรชุมชน ดังต่อไปนี้

๑. สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทหลัก (Key actors) ในการวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชนภายใต้การสนับสนุนและร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานกลาง

๒. สนับสนุนให้ชุมชนเจ้าของปัญหา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดและวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง (Demand driven) ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ไม่รอแต่การสนับสนุนจากภายนอก หรือรอทำตามแผนของหน่วยงาน (Supply driven)

๓. สนับสนุนการวางแผนพัฒนา ที่มีพื้นที่เป้าหมายในแต่ละเรื่อง ให้เต็มพื้นที่ทั่วประเทศ (Nationwide development process) ไม่ใช่ดำเนินการเฉพาะพื้นที่นำร่อง โดยชุมชน ประชาคม และท้องถิ่นเห็นภาพรวมของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา

๔. กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ คือ “เครื่องมือ” ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

๕. จัดสรรและกระจายงบประมาณให้องค์กรชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง

ทั้งนี้ สถาบันมีบทบาทใน ๒ ระดับ คือ การจัดกระบวนการพัฒนาองค์กรชุมชน (Community organizing) ในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้โครงการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ และทำหน้าที่เชื่อมโยง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรัฐบาล เพื่อพัฒนานโยบายที่สนับสนุนแผนพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น

นโยบายคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชน

๑. การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมเชิงคุณภาพในประเด็นงานต่าง ๆ และพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองทั้งระดับชุมชน ตำบลหรือเมือง และจังหวัด

(๑) สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมเชิงคุณภาพ

(๒) สนับสนุนการพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่ยุทธศาสตร์จังหวัด ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

๒. การเชื่อมโยงและพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก โดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานรากบนวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

๓. การเชื่อมโยงและขับเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงานภาคีพัฒนาเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับพื้นที่และระดับนโยบาย

(๑) พัฒนากลไกความร่วมมือในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย

(๒) ผนึกพลังเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนในพื้นที่ เชื่อมโยงกลไกและขบวนองค์กรชุมชนในทุกระดับ

๔. การพัฒนาผู้นำองค์กรชุมชนและขบวนองค์กรชุมชนเพื่อขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองร่วมกับหน่วยงานภาคี

(๑) สร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน

(๒) ยกระดับคุณภาพองค์กรชุมชน ขบวนองค์กรชุมชน และสภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยง และขับเคลื่อนงานในทุกระดับทุกพื้นที่อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

๕. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงระหว่างขบวนองค์กรชุมชนไทยและขบวนองค์กรชุมชนในประเทศอาเซียน เป็นการพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นภายในประเทศ และระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน

๖. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยการกระจายอำนาจไปยังภาคและชุมชนและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการทำงานในทุกระบบ โดยพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการองค์กร และการสนับสนุนการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนให้มีความคล่องตัว รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน

๗. การส่งเสริมการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลของสถาบัน และขบวนองค์กรชุมชน มุ่งเน้นการวางรากฐานการพัฒนาให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในส่วนขององค์กรสถาบัน และขบวนองค์กรชุมชนในทุกระดับ

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายปฏิภาณ จุมผา)

รองผู้อำนวยการ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน